

ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭੁੱਲਾ
ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਬਨਾਮ

ਮਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ

ਲੇਖਕ : ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ

ਭੂਮਿਕਾ : (ਸੰਤ) ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ
ਮੁੱਲ : ਇਕ ਰੁਪਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ

ਧਰਮ-ਯੁਧ ਮੋਰਚਾ

ਲੇਖਕ

ਐਮ. ਸੀ. ਭਾਰਦਵਾਜ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਲੇਖਕ :

ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ
ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ
ਜਨਰਲ ਜੇ. ਐਸ. ਅਰੋੜਾ
ਡਾ: ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ
ਡਾ: ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ :

(ਸੰਤ) ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ
ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ।

੧

ਵੀਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਹਿਤ, ਕੀਮਤ : 4-00

ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ

ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਬਨਾਮ

ਮਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ

ਲੇਖਕ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ

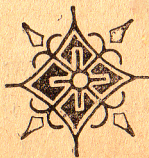
ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ (ਸਾਬਕਾ)

ਥਾਪਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ

ਭੂਮਿਕਾ

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਲੇਖਕ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ

੧੫੭, ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ

ਫੋਨ : ਰਿਹਾਇਸ਼ ੭੫੧੩੭ ਪੀ.ਪੀ.

(ਕੇਵਲ ਛੁਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵਕਤ ਲਈ)

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ (ਸਮਤਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ) ਜਨਵਰੀ ੧੯੮੩
ਤੀਜੀ ਵਾਰ (ਸੰਤ ਲੋਗੋਵਾਲ ਜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਹਿਤ)

੨੨ ਮਾਰਚ ੧੯੮੩

੧੫ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਛਪਿਆ ੫੩,੨੦੦

ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ ਜੂਨ ੧੯੮੪

ਗਿਣਤੀ ੫੦੦੦

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ

ਲਾਕਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਚੌਕ ਬਾਬਾ ਭੋੜੀ ਵਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

4

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਇਹ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜੀਜ਼, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮ.ਸੀ. ਭਾਰਦਵਾਜ ਵਲੋਂ 'ਸਿਖ-ਜਗਤ ਦੀ ਅਜੀਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਟੀਕਾ-ਮਈ ਲੇਖ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਾਰਦਵਾਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿੰਤਕ ਹਨ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿਆਪ ਰਹੀ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬਦਹਵਾਸੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਗਹਿਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇ-ਬਾਕ, ਨਿਡਰ, ਖਾੜਕੂ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਖੁਲਾਸੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਬਾਰੇ ਵਹਿਮ, ਡਰ, ਸ਼ੰਕੇ, ਭੜਕਾਹਟ ਤੇ ਬੇ ਭਰੋਸਗੀ ਦਾ ਮਾਰ ਮਾਹੌਲ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਕਮ-ਮੰਡਲੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਿਛ-ਲੱਗ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਬਾ-ਦਲੀਲ ਖੰਡਨ ਇਕ ਲੋਕ-ਦਰਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਉਪਰੰਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੋ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟਣੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੜਾ ਸਪਸ਼ਟ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਜਿਸ ਨਿਰਪਖਤਾ ਨਾਲ ਏਸ ਮਤੇ ਉਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਨਿੱਗਰ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਬਾ-ਮੌਕਾ ਹੰਭਲੇ ਲਈ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ, ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੀ 'ਅੰਦਰਲੀ ਆਵਾਜ਼' ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ। ਹਰ ਬੁੱਧ-ਵਿਵੇਕ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ : ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਗ-ਪਗ ਹਰ ਰੋਗ ਦਾ ਇਲਾਜ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਇਸ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਚਿੰਤਕ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ,

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ—

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ) ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਾਰਦਵਾਜ ਹੋਰਾਂ ੪ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਸਤਾ-ਰੋਕੂ
ਸਤਿਆਗ੍ਰਹੀਆਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਧਾ-ਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾ
ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ, ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ
ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ।

(ਨੋਟ : ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੀ ਨੇ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ
(Adviser) ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।)

ਬੇਨਤੀ

ਇਸ ਪ੍ਰੋਫੈਲਿਟ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਤੁਰੰਤ
ਲੇਖਕ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ ਜੀ ।

ਮਸਲਾ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਧਰਮ ਯੁਧ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ, ਅਰੰਭੇ ਸ਼ਰਧੇ ਨੂੰ ੧੫ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੌਰਾਨ ੧,੮੦,੦੦੦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਜੇਹਲ-ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ੨੦੦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ੯੫ ਫੀ ਸਦੀ ਸਿਖ ਸਨ, ਹੁਣ ਤਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਪੁਜ ਰਹੇ ਹਨ—ਪਹਿਲਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ-ਵੀਰ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੁੜੋਂ, ਬੇਰਜਗਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਵੜੇ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਫਾਇਦਾ ਜੋ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਪੁਜ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਉਹ ਹੈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਹਾਨਾ। 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਭੂਤ' ਵਿਖਾ ਵਿਖਾ ਕੇ, ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਅਗਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਸਾਮ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸਾਮੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ੩੬ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ੩੭ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ, ਹੱਲ ਇਹੋ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ 'ਮੀਸ਼ਾ' ਅੰਦਰ ਡੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾਈ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇਕੋ ਨਾਅਰਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ "ਦੇਸ਼ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ"...ਹੁਣ ਉਹ ਅਗਰ ਕਹੇਗੀ 'ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ, ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਲੋਕੀ' ਹੀ-ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਹੱਸ ਨਹੀਂ ਪੈਣਗੇ? ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਅਸਾਮ ਵਾਂਗੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਟਕਾਈ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ...

ਇਕ ਬੇਨਤੀ—ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਕੋਈ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੜ੍ਹ-ਪਰੇ ਕਹਿ ਹੀ ਟਾਲ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਕਿਉਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਾਂ

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰ ਦੇਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੀ ਜਾਤ ਬਿਰਾਦਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ—ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ...

ਅਜ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਦਮ ਕਦਮ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਗੱਲ ਗੱਲ ਤੇ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਬਜ਼ ਬਾਗਾਂ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਦਾ ਜੀਉਣਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਮਰਨਾ ਵੀ ਹਰਾਮ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੋਵੇ... 'ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ' ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਡ-ਬਕਰੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਤੀਕ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ—ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਾਇਦ ਹੀ ਐਨੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਜਨਤਾ ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਜਿੰਨੀਆਂ ਇੰਦਰਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ... ਜਿਥੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਤੇ ਖੋਹਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਸਲਾਖਾਂ ਪਿਛੇ ਡਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਲਾਖਾਂ ਚੁਭਾਉਣ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਸ਼ਰਮ ਤੀਕ ਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ— ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਤੇ ਵੱਖ ਰਹੇ, ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਲਾਠੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਤੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲਾਠੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਹਮਦਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ) ...ਜਿਥੇ ਬੇਕਾਰੀ, ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਚੋਰ-ਬਜ਼ਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣ—ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਨਾ-ਅਹਿਲ ਖੁਦਗਰਜ਼, ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਕਤ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਬੇਗ਼ੈਰਤ ਕੁਣਬਾ-ਪਰਵਰ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ, ਝੂਠੇ, ਫਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ, ਹੋਛੇ, ਆਪਹੁਦਰੇ ਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੁਧ ਜੋ ਵੀ ਨਰ-ਨਾਰੀ, ਪੰਛੀ-ਜਨੌਰ, ਕੀੜਾ-ਮਕੌੜਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਜਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ, ਦੇਸੀ ਜਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ, ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਹਰ ਚੇਤਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਦਾ ਪਰਮੋ-ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ... ..?

ਅੱਜ, ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਆਉ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਇਤਿਹਾਸਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਤਾਂ ਉਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਲਈਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ—
ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ !

ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ :

੧. ਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ, ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ...?

੨. ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗਣਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ...??

੩. ਕਿਹੜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀਏ.....?? (ਕੋਈ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਵੀ.. ?)

੪. ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਹੀ ਕਿਉਂ.....????

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਲੇਖ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਬਾਬਤ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਵਿਚਾਰ ਦਸੇ ਹਨ।

(ਨੋਟ—ਅਗਰ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਬਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਾਂ ਬਸ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛਾਂ ਰਖੀਆਂ ਹੀ ਸਮਝੋ, [ਭਾਵ 'ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਕਾਲੀ ਭਗਤ' ਕਹਿ ਕੇ, ਲੇਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਛੱਡ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਮਾਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ (ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵੀ) ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ... ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਜਾਣੇ ਅਨਜਾਣੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ (ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ) ਦੀ ਵੀ ਸਿਧੇ ਅਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ.....

ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਵੀਰ, ਕੇਵਲ ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਾਂਗਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਸਮਝਿਆਂ ਬਗ਼ੈਰ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ! ਜੋ ਮੇਰੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਇਹੋ ਹੀ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ, ਸਿਸਟੇਮੈਟਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੇਖ

ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਗ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਆਲੋਚਕ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਸੇਗਾ।)

ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਪਰ ਕਿਉਂ ?

ਅੱਜ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਸੁਬਾ ਸ਼ਾਮ ਇਹੋ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਿਰ ਚੁਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਭਾਰੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਗਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਆਓ, ਜ਼ਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ (ਅਗਰ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕੋਈ ਹਨ) ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸਿਰ ਚੁਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ? ਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਯਕਦਮ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ?

(੧) ਕੀ ਇਕੱਲੇ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ?

ਨਹੀਂ ! ਨਹੀਂ !! ਨਹੀਂ !!! ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਸੂਬੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੀ ਉੱਤਰ ਤੇ ਕੀ ਦੱਖਣ...ਕੀ ਪੂਰਬ ਤੇ ਕੀ ਮੱਧ ਭਾਰਤ, ਸਭ ਪਾਸਿਉਂ ਹੀ 'ਦਿੱਲੀ' ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਨਾਹਰੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ! ਆਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਆਂਧਰਾ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕਾ (ਮੈਸੂਰ) ਵਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਫਤਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਇੰਦਰਾ-ਭਗਤ ਦੱਖਣੀ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵੀ ਸੰਜੋਸ਼ਾਹੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਅਕਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਸਿਰਫ ੧੯੭੮ ਤੋਂ ਹੀ ਉਠਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਇਹੋ ਨਾਹਰਾ ੧੯੫੮ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ—ਜਦ ਵਿਦਵਾਨ ਲੀਡਰ ਨੰਬੂਦਰੀਪਾਦ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਵਜ੍ਹਾ ਦੇ (on very flimsy grounds) ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਹੋਰਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ! ਕੇਰਲਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ (ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਨ) ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਏ।

(ਨੋਟ—ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਤਦ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ.ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਖਾ ਕੇ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੁੜਵਾਈ ਸੀ।)

ਸੋ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਵੀਰੋ, ਅੱਜ ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਅੱਠ ਸੂਬੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਇਹੋ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ੇਰੇਆਮ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ...

ਜੀ ਹਾਂ ! ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਇਕੱਲੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਪੂਰਬ ਵਿਚੋਂ ਅਸਾਮ, ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਡਿਪੁਰਾ...ਦੱਖਣ ਵਿਚੋਂ ਕੇਰਲਾ ਤੇ ਮਦਰਾਸ, ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਆਂਧਰਾ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ, ਅੰਨਾ ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਦੇ ਲੀਡਰ ਰਾਮਾਚੰਦਰਨ, ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੌਹਾਂ ਰਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ (Federalism) ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੀਏ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹੋ ਛੇ ਸੂਬੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਖਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਜਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਕੀਤੀ ਹੈ ? ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਪੰਜਾਬ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਅਸਾਮ, ਡਿਪੁਰਾ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਤਾਂ ਪੰਜੇ ਦੇ ਪੰਜੇ ਹੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਿਆਂ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ-ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਾਂ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤ ਕੈਡਰ ਪਖੋਂ, ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਖੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ—ਚਾਰ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੋਣ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਝਿਜਕ ਦੇ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਖਾੜਕੂ ਘੋਲ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜੇ ਗਏ ਘੋਲ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗੇ-ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚੈਪਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ, ਬ-ਸ਼ਰਤ-ਏ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਰਗੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਚਾਬੀ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ

ਵਧਾਈ ਭੇਜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਃ ਖੜਕ ਸਿੰਘ (ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਸਨ :

First Decisive Battle For India's Freedom won ...
Congratulations--M.K. Gandhi 19-1-1922

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਫ਼ਰੰਸ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮਰਹੂਮ ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁਲਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਹੋਰਾਂ 11 ਸਾਲ ਤੀਕ (1953-64) ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰੀ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਮਗਰ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਫ਼ਰੰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਦਲ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਮਦਰਾਸੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਯ ਫ਼ਿਲਮੀ ਐਕਟਰ ਰਾਮਾਚੰਦਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਨਾ. ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਿਜ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜੋ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣ ਸਕੇ। ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਾਂ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਹਿੱਤ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਹਨ। ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਧਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਔਰਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੋਟ ਪਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਟੁਟੀ ਫੁਟੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਿੰਦੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ :

ਮੇਰੀ ਬਹਨੋ ਐਂਡ ਲੇਡੀਜ਼ ਵੋਟ ਹਾ, ਹਾ, ਹਾ ਮੇਰੀ ਮਈਆ, ਮੇਰੀ ਬਹਨਵਾ, ਮੈਂ ਵਿਧਵਾ ਐਂਡ ਯੂਅਰ ਲੇਡੀਜ਼ ਵੋਟ ਹੋ, ਹੋ ਹੋ ਹਾ, ਹਾ, ਹਾ।

ਸੋ ਪਿਆਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵੋ, ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਖਰੀ ! ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਭਰ ਵਿਚੋਂ, ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਤੰਨ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਜੀ ਵੀ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤਕ ਕੂਕ ਕੂਕ ਕੇ ਇਹੋ ਪੁਕਾਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

Decentralisation of Power...

State Autonomy...

More Rights to the States ..

Decentralisation of Power...

Federalism...

ਇਕ ਨਾ, ਦੋ ਨਾ, ਇਕੱਠੇ ਨੌਂ

ਜੀ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੀਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਆ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੌਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੂਬੇ 'ਸਟੇਟ ਅਟਾਨੋਮੀ' ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਬੜੇ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਖਾਤਰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ ਉਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ 'ਚ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਵਕ (ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਜਾਂ ਇਮੋਸ਼ਨਲ) ਪਧਰ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਂਧਰਾ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਕਲਚਰ ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ (ਮਦਰਾਸ)। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ, ਜਿਵੇਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਇਲਾਕੇ, ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਹੀ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਰਾਹੀਂ।

ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (ਬੰਬਈ) ਵਿਚ ਉਧਮ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੀ 'ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ', ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਉਠ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਪਹਾੜੀ ਸਮਾਜ' ਅਤੇ ਮੀਜ਼ੋਲੈਂਡ ਮਨੀਪੁਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਯੂ. ਪੀ. ਦਾ ਗੜ੍ਹਵਾਲੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਝਾਰਖੰਡ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਤੇ ਘੱਟ ਵੱਧ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਰਮ-ਦਲੀ (Extremists) ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਮਗਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੈਂਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(2) ਕੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ?

ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮੇਰਾ ਦੋ ਟੁੱਕ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ,

No ! No ! No !

Federalism is something very natural very very homely, very much required. It is the sign of rising political awareness among various sects, castes, communities, kabilas or regions...

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਅਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਆਓ ਆਪਾਂ

ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲਈਏ—

ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਦੀ ਲੜਾਈ : ਜ਼ਰਾ, ਦਸੋ ਖਾਂ ਭਲਾ, ਜੋ ਝਗੜੇ ਅਸੂਮਨ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ) ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਹਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—?

ਵੀਰਨੋ, ਦਰਅਸਲ ਉਥੇ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਬਹੁ ਜਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਉਹੋ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲੀੜੇ-ਲੱਤੇ ਧੋਣੇ ਵਿਛੋਣੇ ਵੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਝਾੜ-ਪਰੱਲਾ ਵੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਪੱਠੇ-ਦੱਬੇ (ਗੁਤਾਵੇ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਵੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੱਸ ਦੀ ਮੌਜਬਰੀ ਕਾਹਦੀ? ਟਰੰਕ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕਿਉਂ? ਕਰੇ ਨਾ ਕੁਝ ਮਰੇ ਨਾ ਤੇ ਰੋਹਬ ਵਾਧੂ ਦਾ। ਬੁੜ ਬੁੜ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਦੀ। ਸੀਉਣ ਨਾ ਪਰੋਣ ਨਾ, ਪਰ ਬੈਠੀ ਬੈਠਾਈ ਟੋਕਾ ਟਕਾਈ ਕਰਨੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਜਣਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿੱਟਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ—ਆਖਿਰ ਮੈਂ ਕਦ ਤੀਕ ਉਸ ਦੇ ਫਜ਼ੂਲ ਦੇ ਤਾਹਨੇ ਮਿਹਨੇ ਜਰਦੀ ਰਹਾਂਗੀ ਤੇ ਜਰਾਂ ਵੀ ਕਿਉਂ—ਨਾ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਂਦੀ ਆਂ, ਜੀਂਦਾ ਰਹੇ ਮੇਰਾ ਨੱਥਾ ਸਿਉਂ, ਤੇ ਅੰਤ ਬਿਸ਼ਨੀ ਫਿਰ ਝੰਡਾ ਚੱਕ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।.....

ਤੇ ਨਤੀਜਾ? ਨਤੀਜਾ ਉਹੀਓ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵੰਡ ਵੰਡਾਈ (disintegration)। ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੂਝਵਾਨ ਸੱਸਾਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿਹਾ ਲਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰਹ ਪੁੱਤ ਦੀ ਹੱਸਣ ਖੇਡਣ ਰਖਣ ਢੱਕਣ ਦੀ, ਦੇਣ ਲੈਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ, ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਆਂ, ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ—? ਕੀ ਉਹ ਘਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ! ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਬੇਬੇ ਜੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜੀ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੂੰਹ ਵੀ ਖੁਸ਼! ਧੀ ਵੀ ਖੁਸ਼! ਮਾਸੀ ਰਾਮੋ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਤਾਇਆ ਸੁਰੇਣਾ ਵੀ ਖੁਸ਼!

ਸੋ, ਦੋਸਤੋ ਜਾਇਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗਣਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ

ਬੜੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਮਗਰੋਂ, ਇਕ ਦਫ਼ਤਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੜ੍ਹ ਲਓ :

ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੀ : ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜੀਵਨ, ਸਮਾਜ, ਦੇਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਵੇਖ ਲਓ । ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਲ. ਐਨ. ਥਾਪਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦੇਸ਼-ਬਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ । ਕਾਗਜ਼, ਕਪੜਾ, ਖੰਡ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਕੋਲੇ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ । ਪਿਛਲੇ ਅੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਉਪਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਬਸ ਦਸ ਮਿੰਟ ਲਈ ਆਇਆਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ । ਦੂਸਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬਹੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਨ । ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਵਾਨ ਅਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸੈਂਚਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਏ ਸਨ । ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ 'ਫੇਅਰਵੈੱਲ ਪਾਰਟੀ' ਲੈ ਕੇ ਹਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਕਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ । ਇਕ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਰੂਰ 55-60 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਮਗਰ ਉਹ ਵੀ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਆਦਿ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਟਾਈਮ ਕਿਥੋਂ ? ਸਾਬਕਾ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅੱਜੀ ਟੱਪ ਚੁਕੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ...।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਦੁਖ ਨਾਲ ਇਹੋ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜ ਬਣੇ ਦੇ 27 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਅੱਜ ਤੀਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ । ਹੁਣ ਅਗਰ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗੀਏ, ਇਹ ਕਹੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਬਦੇਸ਼ ਦੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਬਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸਾਡਾ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਉ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ?

ਜੋ ਅਸੂਲ ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹੋ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤੋ, ਵਧੇਰੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਮਾਮ ਅੰਗਾਂ (ਮੈਂਬਰਾਂ) ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਅੱਜ ਅਗਰ ਸੂਬੇ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਭਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੀ ਭਲਾਈ ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇਗੀ।

ਚਲੋ ਅਗਰ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਹੱਕ ਮੰਗਣੇ ਗੁਨਾਹ ਹੈ, ਸੈਂਟਰ ਮਜ਼ਬੂਤ (ਪਾਏਦਾਰ) ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀਏ ? ਉਸ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕੀ ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਲੋਕ-ਮਾਰੂ ਹਨ !

3. ਕਿਹੜੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀਏ...?

ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ

ਕਰਜ਼ਾ : ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਇਕ ਮੰਗਤੇ ਵਜੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਕਲੋ ਪੰਜਾਹ ਅਰਬ (50,00,00,00 000) ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੀ ਘਨੌਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ, ਕੀ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਸਦਕਾ ਆਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਧਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਲੋ ਦਾ ਭਾਅ, ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਿਕਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ?

ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜ ਹਰ ਬੱਚੇ, ਬੁਢੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਸਿਰ 300 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਦਾ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਔਸਤਨ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਫੀ ਪਿੰਡ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਦਰਾਮਦ ਬਰਾਮਦ ਨੀਤੀ : ਕੀ ਇਹ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਭ

ਕੁਝ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਾਹਦੀ ਖਾਤਰ ?

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਣ ਖਾਤਰ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਹੋਟਲਾਂ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੀਮੈਂਟ ਤੇ ਸਟੀਲ ਮੰਗਵਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਰੈਂਗੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਰੀਮਾਂ ਖਾਤਰ; ਠੀਕ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 35 ਕਰੋੜ ਲੋਕੀਂ ਅਰਧਨੰਗੇ ਅਰਧਬੁਖੇ ਸੌਂ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਰਸੀਆਂ, ਸਵੈਟਰ, ਆਲੂ-ਟਮਾਟਰ, ਪਟਸਨ-ਕਪਾਹ, ਮੱਛੀ ਤੇ ਚਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਲੰਡਨ, ਨਿਊਯਾਰਕ, ਟੋਰਾਂਟੋ, ਸਉਦੀ ਅਰੇਬੀਆ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਗਲਤ ਸਨ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ? ਕੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰਾਮਦ-ਬਰਾਮਦ ਨੀਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰਖਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਬਾਹਰ ਭੇਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਸਸਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਚਾਹ 36 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਬਾਹਰ 12 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡੀਫੈਂਸ ਤੇ ਖਰਚਾ : ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਡੀਫੈਂਸ ਤੇ ਖਰਚਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ! ਪੰਜਾਬ ਅਰਬ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ—ਜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਂਤੀ ਅਰਬ* ਦੇ ਮਾਰੂ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਫਰਾਂਸ ਕੋਲੋਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਧਰ ਦੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਧੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ? ਰੂਸ ਨਾਲ ਸੰਧੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵੀ, ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਕੀ ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹੀਏ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਲੋਕ-ਮਾਰੂ (anti-people) ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਤੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ..? ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੇਡੀਆਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਦੇ ਸਮੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਜਾਂ ਅਪੋਜੀਸਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

*ਮਿਰਾਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ

(ੳ) ਕਾਲਾ ਧਨ (Black Money) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਕੀਲ ਪਾਲਕੀਵਾਲਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਅਰਬ ਬਤੌਰ ਬਲੈਕ-ਮਨੀ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ 53 ਕਰੋੜ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜਾਂ 4 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਹੀ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਧਰਿੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਨਾ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਬਲੈਕ-ਮਨੀ !! ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਲਾ ਧਨ ਬੰਤੇ ਜੱਟ ਕੌਲ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਤੋ ਝੀਉਰ ਕੌਲ, ਬਿਰਜੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੌਲ ਹੈ ਜਾਂ ਨ੍ਰਾਮੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਦੀ ਸਥਾਤ ਵਿਚ ? ਅਤੇ ਅਗਰ ਇਹ ਧਨ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਕੌਲ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਫੜਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਸੱਤ ਲੱਖ ਪੁਲੀਸ, ਕੀ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਟਣ ਲਈ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

(ਅ) ਮਹਿੰਗਾਈ (Inflation)

ਭੈੜੀ ਦਰਾਮਦ-ਬਰਾਮਦ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਥੁੜ੍ਹੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸੀਮੈਂਟ ਦੀ ਬੋਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਸੱਤਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਸੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ, ਸੋਨਾ ਡੇਢ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਲਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਲਾ ਹੈ, ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਕਦੇ ਪੇਟੀ ਸੌ ਦੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਟਰੇਕ ਹੀ ਡੇਢ ਸੌ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਟ 70 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 420 ਹੋ ਚੁਕੀ !! ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨਾ ਦਵੇਂ ਟਾਈਮ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਇਕ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਨੌਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਮਾਈ ਟਿੱਚਕਰਾਂ ਕਰਨੋਂ ਫਿਰ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ :

ਅਖੇ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ, ਭਈ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ, ਭਾਂਡੇ ਕਲੀ ਕਰਾਓ ਹੋ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ...

(ੲ) ਬਜਟ (Anti-People Budget) ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲਾ ਪੁਰਾਣੀ ਸਸਤੇ ਕਲਰਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਵਿੱਦਿਆ ਉਪਰ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਸ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਦਿਆ ਉੱਪਰ, ਬਜਟ ਦਾ 8 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੇਵਲ 2 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬਜਟ ਉੱਪਰ ਕੱਟ ਤੇ ਕੱਟ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਸਾਢੇ 3 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਅੱਜ ਮਸਾਂ ਅੱਧਾ ਹੀ (ਪੌਣੇ ਦੋ ਫੀਸਦੀ) ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਬਰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਅਦਾਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕੱਟ ਤੇ ਕੱਟ—ਕੱਟ ਤੇ ਕੱਟ—ਕੱਟ ਤੇ ਕੱਟ ਲੱਗਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਹਵਾਈ ਉਡਾਨਾਂ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਅਤੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਾਲਾ ਮਹਿਕਮਾ ਜ਼ਰੂਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੌਰਾਨ ਕੇਵਲ 7 ਕਰੋੜ ਸਿਵਲ-ਐਵੀਏਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਮਗਰ ਛੇਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਤਾਂ 700 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਮਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ !!

(ਸ) ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ :

ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ, ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਜੀ. ਕੇ. ਮੈਨਿਨ ਹੋਰਾਂ ਅਲਾਹਬਾਦ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 900 ਕਰੋੜ ਪੁਲਾੜੀ ਖੋਜ ਉੱਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਛੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਸ਼ੁੱਕਰ-ਸ਼ਨਿੱਚਰ ਨਾਲ ਮਿਲਨੀ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਅਮਰੀਕਨ ਦੂਰਬੀਨਾਂ ਜਾਂ ਜਧਾਨੀ ਕੰਸਪਿਊਟਰ ਖਰੀਦਣ ਉੱਪਰ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇਣਗੇ। ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਖੋਜ ਵਾਲੀ ਪਾਲਿਸੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਜਟ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ—ਸਾਲ 1978-83, ਸ਼ਕਤੀ (Energy) ਦੀ ਖੋਜ ਸਬੰਧੀ ਕੁਲ ਖਰਚਾ—500 ਕਰੋੜ

ਮਹਿਕਮਾ	ਲਗਪਗ ਖਰਚਾ	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਤੇਲ ਦੀ ਖੋਜ ਉਪਰ	20 ਕਰੋੜ	4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖੋਜ ਉਪਰ	20 ਕਰੋੜ	4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਕੋਲੇ ਦੀ ਖੋਜ ਉਪਰ	20 ਕਰੋੜ	4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਐਟਮ-ਬੰਬਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰ,		
ਸ਼ਨਿੱਚਰ ਦੀ ਖੋਜ ਉਪਰ	440 ਕਰੋੜ	88 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਜੋੜ 500 ਕਰੋੜ		100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ

ਨਤੀਜਾ—ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਬਦੇਸ਼-ਪਾਲਿਸੀ, ਲੋਕ-ਮਾਰੂ ਐਕਸਪੋਰਟ ਪਾਲਿਸੀ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਜ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਦਕਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2,00,00,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੀ ਹਨ—ਜ਼ਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਜੀ. ਪੀ.* ਮੁਤਾਬਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਾਧਾ ਵੇਖੋ (India-1981, ਲੇਬਰ ਸੈਕਸ਼ਨ) :

ਸੰਨ	ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ
1966	25 ਲੱਖ
1971	50 ਲੱਖ
1976	100 ਲੱਖ
1981	200 ਲੱਖ
—	—
—	—
ਸੰਨ 1996	1600 ਲੱਖ†

(ਨੋਟ—ਜੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਬੇਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਢੇ ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਸੰਨ 1996 ਵਿਚ ਚੰਦ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ?)†

ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ ? ਕਿਹੜੇ ਫ਼ਰੰਟ ਤੇ ਇਹ ਸੈਂਟਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ—?? ਜਿਸ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਬਰਾਮਦ ਨੀਤੀ ਲੋਕ-ਮਾਰੂ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖਰਚਾ *ਜੀ. ਪੀ.—ਚੋਂ ਦੂਣੀ ਚਾਰ, ਚਾਰ ਦੂਣੀ ਅੱਠ, ਅੱਠੋਂ ਦੂਣੀ ਸੋਲਾਂ.....

*Estimated (ਅਨੁਮਾਨਤ) ਨੋਟ—ਚੰਦਰਮਾ ਸਾਥੋਂ ਲਗਪਗ 30 ਕਰੋੜ ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਪੌਣੇ ਦੋ ਮੀਟਰ ਦਾ (ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਫੁਟ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।)

ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਕਰੇ, ਜਿਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਦੇਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਭਾਰਤ ਸਿਰ 200 ਅਰਬ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚਾੜ੍ਹ ਛਡਿਆ ਹੋਵੇ (ਵਿਆਜ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਭਾਖੜਾ ਡੋਮ ਹਰ ਸਾਲ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਜਿਥੇ ਚਰਿਤਰ ਨਾਉਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੁਛ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇ, ਜਿਥੇ ਨਿਖੱਟੂ, ਖੁਦਗਰਜ਼, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਚਰਿਤਰਹੀਨ, ਹੋਛੇ, ਬਲੈਕ-ਮਾਰਕੀਟੀਏ, ਦਲ-ਬਦਲੂ, ਬਲਾਤਕਾਰੀ, ਸਮੱਗਲਰ, ਜੋਬਕਤਰੇ ਤੇ ਕੁਨਬਾ-ਪਰਵਰ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਮਨਿਸਟਰ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਨੇਤਾ ਹੋਣ.. ਕੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏ—? ਕੀ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਵਕਤ ਮੈਡਮ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ? ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੀ ਉਸ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ? ਕੀ ਦੋ ਕਰੋੜ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹੀ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਕਲਮੰਦ ਲੱਭੇ ਸਨ ???

ਜ਼ਰਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸੋ : ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਖਾਤਰ 500 ਕਰੋੜ ਖਰਚਣ ਵਕਤ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ—?

ਏਸ਼ਿਆਈ-ਖੇਡਾਂ ਉਪਰ 1000 ਕਰੋੜ ਰੋੜ੍ਹਨ ਵਕਤ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ—?

ਪੁਲਾੜੀ ਖੋਜ ਖਾਤਰ 900 ਕਰੋੜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਅਪੋਜੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ, ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?

ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜੋ ਸਾਰੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹੈ— ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛ ਪੁਛ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ..?

ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ?

ਅਤੇ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ? ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੌਲਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ ? ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਵੀ ਹੈ ? ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਬਤੌਰ ਨਿਰਪੱਖ ਹਸਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਕੀ ਉਹ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ? ਅਤੇ ਜੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੋਕ-ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ .. ?

4. ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ?

ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤੀ। ਪੂਰੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸੈਂਟਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ-ਬਰ-ਜ਼ਰੂਰ, ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰੇਗਾ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੀਕ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਖਿਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—? ਜਦ ਹੁਣ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਇਕੋ ਪੁਆਇੰਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੀ ਫੜ ਰਖਿਆ ਹੈ (ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਬਿਠਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਕਰਨ ? ਜਦ ਕੇਦਰ ਨੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੀ ਕਸਮ ਖਾ ਰਖੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਸੂਬੇ ਕਿਉਂ ਨਾਲ ਹੀ ਡੁੱਬਣ ? ਅੱਜ ਵਖ ਵਖ ਸੂਬੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਅੱਜ ਅਸਾਮ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ : (1) ਸਾਡੇ ਹਰ ਸਤਵਾਂ ਅਸਾਮੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

(2) ਸਾਡੇ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ? ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਣਾ ਗਏ ਸੋ ਬਣਾ ਗਏ—ਤੁਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(3) ਚਾਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ, ਰੇਸ਼ਮ ਤੇ ਪਲਾਈ-ਵੁੱਡ ਸਾਥੋਂ ਖਰੀਦੋ, ਝੋਨਾ ਅਸੀਂ ਬੀਜੀਏ, ਪਰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ ਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਲਾਈ ਜਾਓ—ਕਿਉਂ ?

(4) ਸਾਰੇ ਰਫ਼ਿਊਜੀ, ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਧੱਕੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ—ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਵੰਡ ਕੇ ਦਿਉ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ?

(5) ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ 6 ਪੈਸੇ* ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਤੇਲ (ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ) 6 ਰੁਪਏ ਲੀਟਰ ਵੇਚੀ ਜਾਓ, ਇਹ ਹਨ੍ਹੇਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ?

(6) ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਹੜ੍ਹ ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕ-ਥਾਮ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ?

(7) ਸਾਡੇ ਤੇਲ-ਖੂਹਾਂ ਤੋਂ, ਦੋ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਚਲਾਉਣ ਜੋਗੀ ਗੈਸ ਨਿਕਲ ਨਿਕਲ ਕੇ ਫਜ਼ੂਲ ਹੀ ਬਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਥੋਂ ਇਕ ਅੱਧ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ

*ਅਸਾਮ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਬਦਲੇ ਕੇਵਲ 61 ਰੁਪਏ ਟਨ (ਹਜ਼ਾਰ ਲੀਟਰ) ਰਾਇਲਟੀ ਵਜੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਜੋਗਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ?

(8) ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਅਸਾਮ, ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਮਾਰਿਆ ਦੇਸ਼ ਅਸਾਮ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਿਜਲੀ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਕਿਉਂ ?

ਅੱਜ ਬੰਗਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ : (1) ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਜੋਗੀ ਬਿਜਲੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ—ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਲਕੱਤਾ ਬਿਜਲੀ ਖੁਣੇਂ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇ?

(2) ਆਪਣੇ ਲਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬੱਸਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਖਰੀਦ ਦਿੰਦੇ ?

(3) ਸਾਡੀ ਅੰਡਰ-ਗਰ ਉਂਡ ਰੇਲਵੇ ਕਦੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ? ਸਾਰਾ ਸੀਮੈਂਟ-ਸਟੀਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਉਤੇ ਥਪ ਦਿਤਾ ਹੈ।

(4) ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੂਜ ਰਿਹਾ—ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(5) ਸਾਡੇ ਸੌਕਾ ਪੈ ਗਿਆ—ਤੁਸੀਂ ਅੱਥਰੂ ਪੂੰਝਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ!

(6) ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ—ਅਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਜਾਹਲੀ ਵੋਟ ਬਣਾਏ ਹਨ—ਤੁਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁਕਦਮਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ—ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਆਈ !

(7) ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਟਸਨ ਤੇ ਚਾਹ, ਝੋਨਾ ਤੇ ਮੱਕੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਅੱਜ ਮਦਰਾਸ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ : ਸਾਡੇ ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂ ਥੋਪੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ? ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਕਿਉਂ ਠੱਸੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ? ਅਸੀਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੀਏ—ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਰਹੀਏ—ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ? ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਭਰੀਏ—ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਜੁਤੀਆਂ ਮਾਰੋ !

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ : ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਸੱਤਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਹ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਏ—

ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ?

(1) ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਭਿਅੰਕਰ ਲੁੱਟ ਕਿਉਂ ? ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਜੱਟਾਂ ਕੋਲ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਲੀੜਾ-ਲਤਾ, ਜੱਤੀ-ਸੋਟਾ, ਸਾਇਕਲ-ਪੱਖਾ,

ਇੰਜਣ-ਟੋਕਾ ਆਦਿ ਖਰੀਦਣਗੇ। ਜੇ ਜੱਟ ਹੀ ਨੰਗ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਕਿਥੋਂ ਖੱਟੇਗਾ ?

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੀ ਜੈ ਜਵਾਨ ਜੈ ਕਿਸਾਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਕਾ ਜਨਮਦਾਤਾ—‘ਗਉ ਵੱਛਾ’, ਦੋ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ, ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਹਰੇ ਵਗ਼ੈਰਾ ਲਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ-ਭੋੜ ਉਪਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਰੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਮ ਕਰਕੇ (ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ) ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਰਜ਼ਾਈ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾਈ, ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ—?

ਕਣਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਝੋਨਾ, ਕਪਾਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੰਨਾ, ਮੂੰਗਫਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਰਮਾ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਲੁੱਟ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਜੀ ਜਦ ਗੱਦੀ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੈਕਟਰ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ! ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਗਰ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਕਣਕ ਸੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ?—ਸੰਨ 66 ਵਿਚ ਜੱਟ ਬੋਰੀ ਕਣਕ ਵੇਚ ਕੇ ਛੇ ਮਾਸੇ ਸੋਨਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ ਮਗਰ ਅੱਜ ਬੋਰੀ ਕਣਕ ਵੇਚਣ ਤੇ ਇਕ ਮਾਸਾ ਸੋਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣੀ ਕਣਕ ਲਈ ਡੇਢ ਸੌ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 200 ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ? ਪੰਜਾਬੋਂ 140 ਰੁਪਏ ਕੁਵਿੰਟਲ ਖਰੀਦੀ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ, ਕਲਕੱਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ 280 ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬੋਂ ਸਵਾ ਸੌ ਰੁਪਏ ਖਰੀਦਿਆ ਝੋਨਾ, ਪਟਨੇ ਵਿਚ ਢਾਈ ਸੌ ਤੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ ? ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਕਿਉਂ ? ਆਖਿਰ ਅਸੀਂ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਐਨੀ ਭਿਆਂਕਰ ਲੁੱਟ (ਤਕਰੀਬਨ 700 ਕਰੋੜ ਸਲਾਨਾ) ਕਦ ਤੀਕ ਬਟਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਕਦ ਤੀਕ ? ਕਦ ਤੀਕ ?? ਅਗਰ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਹੀ ਭਾਅ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨਾ ਵੇਚਣ ਜਿਸ ਭਾਅ ਅੱਜ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਂ ਪਟਨੇ ਵਿਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਥੀਨ ਡੈਮ ਜਿੰਨੀ ਤਾਂ ਫਾਲਤੂ ਮਾਇਆ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੇ !!

(2) ਥੀਨ ਡੈਮ—ਅਗਰ ਇਹੋ ਡੈਮ ਸੰਨ 1970 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਕੱਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਨੌਬਤ ਨਾ ਆਉਂਦੀ।

ਲੇਖਕ, ਆਪਣੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਸੂਝ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਹਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡੈਮ 1995 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਅੱਜ 25 ਲੱਖ ਦਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ! ਸਿਰਫ 100 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਗਰ ਥੀਨ ਡੈਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਗੱਡੇ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕੀਏ। ਕੋਲੇ ਵਾਲੇ ਚੌਗੁਣੇ ਮਹਿੰਗੇ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਸੈਂਕੜਨ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਗਰ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੇ ਪਨ-ਬਿਜਲੀ ਡੈਮਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਵਕਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੂਲ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਢਿਡ ਵਿਚ ?

(3) ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਨਹਿਰ—ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪਾਣੀ ਖੁਣੇਂ ਸੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਣਾ ਕਿਧਰ ਦੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੈ ? ਵੈਸੇ ਵੀ ਯਮਨਾ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਗ਼ੈਰ, ਰਾਵੀ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗੀ ਜਾਣਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ? ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਾਵੀ ਤੇ ਬੰਧ (ਥੀਨ ਡੈਮ) ਬੱਝਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਵੀ ਫਾਲਤੂ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ, ਮੁਫਤ-ਮੁਫਤ ਚਿੱਲੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਿਆਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਵੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੁਣੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ? ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ? ਬਿਜਲੀ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ, ਡੀਜ਼ਲ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਪੂਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਦਾ, ਹੁਣ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲਖਾਂ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ—ਆਖਿਰ ਕਦ ਤੀਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ, ਆਪਣੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂਗੇ—ਕਦ ਤੀਕ ?

(4) ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਕਿਉਂ ?—ਕੁਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ* ਕਪਾਹ ਅਸੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਕਪੜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਗੁਜਰਾਤ

*ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ 16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਪਾਹ ਤੇ ਨਰਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਮਗਰ ਕਪੜੇ ਦੇ ਕੁਲ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਡੇਢ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੈ।

ਹੋਣ, ਇਹ ਕਿਧਰ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਿਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾਂ ਵਧੇਰੇ ਗੰਨਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ? ਸਾਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਮਣ ਪਰਾਲੀ ਤੇ ਤੂੜੀ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫੂਕਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਪਰਾਲੀ ਤੇ ਤੂੜੀ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼, ਗੱਤਾ, ਪਲਾਈਵੁੱਡ ਤੇ ਹੋਰ ਘਾਹ-ਫੂਸੀ ਟਾਈਲਾਂ, ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ? ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਛੇ ਗੁਣਾਂ ਕਣਕ ਤੇ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਝੋਨਾ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡਾ ਅਨਾਜ ਬੋਰੀਆਂ ਖੁਣੇਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ, ਵੈਗਨਾਂ ਖੁਣੇਂ ਪਲੈਟ-ਫਾਰਮਾਂ ਉਤੇ ਰੁਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪਟਸਨ ਜਾਂ ਰੇਲ ਦੇ ਡੱਬੇ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ! ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਟਨ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਸਾਥੋਂ ਕਪਾਹ ਨਹੀਂ ਉਠਾਂਦਾ, ਸਾਡੀ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਸਾਨੂੰ ਓਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਡੀਜ਼ਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ? ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 115 ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ 15 ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਖਾਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦੇ ਦੋ ਚਾਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹੋਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ? ਕੀਤੇ ਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਦ ਤੀਕ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਕਿਸ ਖਾਤਰ ? ਖਾਦ ਦੇ ਭਾਉ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡਿਉਢੇ, ਦੁਗਣੇ, ਤਿਗਣੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਜੂ ਸਾਡੀ ਕਿਸਾਨੀ ਵਧੇਰੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇਸੀ ਖਾਦ ਪਾ ਸਕੇ ? ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਖੇ ਕਰੋੜਾਂ ਮਣ ਸਵਾਹ ਉੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀਂ ਪੱਥਰੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਬਜਰੀ (Artificial Aggregates) ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ? ਕੀ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਕੁਲ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਕੇਵਲ ਡੇਢ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ? ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਕੁਲ 182 ਅਰਬ ਵਿਚੋਂ, ਜਦ ਕਿ ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 22 ਅਰਬ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 32 ਅਰਬ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 4 ਅਰਬ ਹੀ ਕਿਉਂ ? ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਡੂੰਢ ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ

ਦਸੰਗੇ ਕਿ ਰਾਜਪੁਰਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਲੁਧਿਆਣਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦਾ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਤੁਹਾਡੇ ਲਲਿਤ ਨਰੈਣ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਪੁੱਜਿਆਂ ਵੀ ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਦਘਾਟਨੀ ਨੰਗਲ-ਤਲਵਾੜਾ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚੋਂ, ਕਿੰਨੇ ਇੰਚ ਹੁਣ ਤਕ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ? ਆਖਿਰ ਕਦ ਤੀਕ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਾਰਿਆਂ ਲੱਪਿਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ?

(5) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਿਉਂ ?—ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ (ਮਦਰਾਸੀ) ਜਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ—ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਬਤੌਰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਕੀ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਕਾਂਗੜਾ, ਉਨਾ, ਕੁੱਲੂ, ਮਨਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ? ਕੀ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ, ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਭ ਦਾ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਚਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਤੌਰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(6) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦੇਣਾ ਕਿਧਰ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਸੀ, ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਹਣ ਦੀ ਠਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਅਬੋਹਰ ਤੇ ਫਾਜ਼ਲਿਕਾ ਦੇ 70-80 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਉਂ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ? ਜਦ 1970 ਵਿਚ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਮੁੜ ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਫਰੋਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ?

(7) ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ? ਤੁਸੀਂ ਯਕਦਮ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ੧੨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ੨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਰਤੀ ਕੋਟਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ?

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾੜਕੂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਟਾ ਰਖਣਾ ਕੀ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ

ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ?

ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਾਂਡੇ-ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੇ, ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਾਉਣ ਖਾਤਰ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ? ਇਹ ਡਬਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਕਿਉਂ ? ਜਿਥੇ ਕਿ ਇਕ ਨੂੰ ਮਨਿਸਟਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜੋ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਧਰ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ? ਬਿੱਲੇ-ਰੰਗੇ ਵਰਗੇ ਇਖਲਾਕੀ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ? ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ । ਮਗਰ ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਜਨ-ਸਧਾਰਣ ਨੂੰ ਭੁੰਨੀ ਜਾਓ, ਇਹ ਕਿਧਰ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ? ਅਗਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ ਨੰਗਿਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਨਾ ਕਰਾ ਲੈਂਦੇ ?

(ੳ) ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ—ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਮੂਲੀ ਮਾਮੂਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਭਰ ਰਹੇ ? ਅਗਰ ਚੰਦ ਬੀੜੀ-ਪਾਨ ਦੇ ਖੱਖੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੈਂਪਾ ਕੋਲਾ ਜਾਂ ਫੋਂਟਾ ਵੀ ਵੇਚਣਾ ਪੈ ਜਾਊਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸਮਾਨ ਡਿੱਗ ਪਵੇਗਾ ? ਜਦ ਬਨਾਰਸ, ਹਰਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਮੀਟ ਸ਼ਰਾਬ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ—ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਐਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਾਹਦੀ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਹੁਣ ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰੱਖ ਦਿਉ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗੇ ?.....

(ਅ) ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਸਾਰਣ—ਕੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਣ ਲੱਚਰ ਸਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਛਪ ਰਿਹਾ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਜਪਾਟ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੰਦੇ

ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਤੇ ਵਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਖੋਹਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਿਕਚਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਛਾਨਸ ਨਹੀਂ ਹਨ ਹੋ ਰਹੇ ? ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਬਸ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਜਦੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾ ੧੪ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ :—

The Session wishes to make it clear that the entire cost of the Proposed Broadcasting system project would be borne by the Khalsa Panth and its overall control shall vest with Indian Government.

ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਫਿਰ ਦਸੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੰਜ ਦਸਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਸਗੋਂ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹੋਣ ? ਕੀ ਇਹ ਮਧੁਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਉਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੇ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 32 ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ, ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ ...?

ਕੀ ਸੈਂਟਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ? —ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਕੇਂਦਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ? ਇਸ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਇਹੋ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਚਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਖੁਦ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੋਈ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਨਹੀਂ...

(ੳ) ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਹਿਕਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਾਈਨੈਂਸ ਦਾ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ! ਇਹੋ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਬਜਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਹੋ ਮਹਿਕਮਾ ਹੀ ਨੋਟ ਛਾਪਦਾ ਹੈ । ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਟੈਕਸ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਐਕਸਪੋਰਟ-ਇਮਪੋਰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਸੋ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹੈ ।

(ਅ) ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਡੀਫੈਂਸ, ਬਜਟ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ, ਲਗਪਗ

੨੫ ਫੀਸਦੀ ਫੌਜਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1984—85 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਬਜਟ 20,000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, 1983—84 ਵਿਚ ਹੀ 6,000 ਕਰੋੜ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਾਂ ਜੀ, ਅਜ ਕਲ੍ਹ 600000 000000 (ਸੱਠ ਅਰਬ) ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਨਾ ਡੀਫੈਂਸ ਉਪਰ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਖ਼ਤਰੇ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਖ਼ਾਤਰ ਹੀ ਖ਼ਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜ ਪੰਜਾਬੀ ਜਰਨੈਲ ਬੰਗਾਲੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਆਂਧਰਾ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ। ਰਾਸ਼ਟਰ-ਭਾਸ਼ਾ (ਹਿੰਦੀ) ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਡੀਫੈਂਸ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਕਾਫੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਤੀਸਰੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅਰਬਾਂ ਰੋੜ੍ਹਨੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਤੇ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੀ ਸਮਝੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਰੀਆਂ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹੋ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਖਣੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਜਿਗਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਸਾਥੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉੱਚਾ ਨਾਉਂ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਕਾਰ-ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਸ) ਆਖਰੀ ਮਹਿਕਮਾ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਵਾਸਤੇ ਰੀਜ਼ਰਵ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ ਜਨਰਲ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਵਾਲਾ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮਹਿਕਮਾ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮੋਟੇ ਮਹਿਕਮੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰੇਲਵੇ, ਡਾਕ, ਤਾਰ, ਟੈਲੀਫੋਨ, ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਆਦਿ ਵੀ ਇਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰੇਲਵੇ ਏਸ਼ੀਆ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੇਲਵੇ ਹੈ। ਵੀਹ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰਾ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਬਜਟ ਵੀ

ਅਲੱਗ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਤੀਕ, ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਤੀਕ, ਸਭ ਪਾਸੇ ਹੀ ਰੇਲਵੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੌ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਕੋਈ ਘਟ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ, ਡਾਕ-ਤਾਰ, ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ (ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ) ਵੀ ਜਨਰਲ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ (ਸੰਚਾਰ) ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ ਕਿ 'ਸੈਂਟਰ' ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ.....

ਜਿਥੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ—ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਮਿਸਾਲ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ (ਰੂਸ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 97 ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਵਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰੂਸ ਵਿਚ 15 ਵੱਖਰੇ ਸੂਬੇ ਹਨ। ਪੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੂਬੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਹਰ ਇਕ ਸੂਬੇ ਦਾ ਝੰਡਾ ਤੀਕ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ—ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹ ਆਮ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਜਦ ਖੁਦ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਨ ਤਦ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਅੱਜ ਇਹ ਅਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਕੱਢੀ ਫਿਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਇਥੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ '(ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ) ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੈਂਟਰ ਕੋਲੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦ ਇਹ ਪਾਵਰ ਵਿਚ ਸਨ (ਜੂਨ 1987 ਦੌਰਾਨ)। ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਵਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਜਨਤਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰੀ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਬਤ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਇੰਦਰਾ-ਐਵਾਰਡ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡੇਸਾਈ ਹੋਰਾਂ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ ਮਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ

ਉਪਰੋਕਤ ਹੈਡਿੰਗ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਫੱਟ ਸਵਾਲ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ! ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੋ ਜਾਊ, ਅਗਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ...? ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਚਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ—ਜ਼ਰੂਰ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ।

ਵੇਖਿਓ, ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠਿਓ । ਮੈਂ ਦੋਬਾਰਾ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਵਰਨਾ ਮੁੜ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੇ । ਸਮਝੋ !

ਲੈ, ਕੀ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈ ਜਾਊ ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ । ਤੂੰ ਆਇਆ ਵੱਡਾ ਅਕਲ ਦੀਨ, ਅਖੇ ਮਤਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ । ਭਲਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਤਾ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਜਾਊਗੀ । ਨਾਲੇ ਮਤੇ ਦਾ ਕੁਝ ਘਸ ਜਾਊਗਾ ਜੇ ਅਸੀਂ...

ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜੇ...

ਆਹੋ !

ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਟਲਦੇ ਜਾਪਦੇ । ਲਓ ਫਿਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਛਡਿਓ, ਹੁਣ, ਪਰ ਮੁੜ ਨਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਦਿਉ ਮਗਰੋਂ—ਮੇਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁਣ ਓਸ ਪੌਸ਼ ਜੇ—ਫਿਰ ਨਾ ਕਹਿਓ ਕਿ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ—

ਓਏ ਤੂੰ ਮਤਾ ਤੇ ਦਸ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ, ਐਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਲੈਣਾ ਸੀ ।

ਹੂੰ ! ਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਐਨੇ ਹੀ ਐਥੇ ਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਖੁਣੋ, ਤੇ ਫਿਰ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ? ਸੰਨ 1977 ਦਾ ਖਾਸ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲੰਘ ਚੁਕੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਤੀਕ ਐਡਾ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਮਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕੇ ਹੋਵੇ ? ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਪਾਸ ਕਰ ਚੁਕੇ ।

ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਿਹਾ ਸੀ—ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਖਾਤਰ ?

ਲੈ, ਮੇਰੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਇਕ 'ਬੁਧੀਜੀਵੀ' ਹਾਂ—ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਮਹੀਨੇ ਵਿਚੋਂ), ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੜ੍ਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਰਨਾ ਵਿਹਲ ਕਿਥੇ—?

ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਦਸਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੀ—ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਐਧਰ ਫੜਾ ਦੇ, ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਫਿਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜੇ ਨਾ ਓਹੋ, ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ਹੁਣ ਤੀਕ ਜਿਹੜੇ ਪੈਂਤੀ ਪਤਰੇ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਓਹ ਸਾਰੇ ਭੁਲ ਗਏ ਹੋ ?

ਨਹੀਂ ਤਾਂ !

ਤੇ ਉਹੀਓ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਸੀ—

ਹੈ—ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਆ ਜਿਹੜਾ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਬਤ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਇਹੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਬਾਬਤ ਸੀ ?

ਜੇ ਇਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਬਾਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਬਾਬਤ ਸੀ ???

ਪਿਆਰੇ ਥਾਠਕੋ !

ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ' ਨਾਉਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਪਰ ਦਰਅਸਲ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਰਸ ਜਾਂ ਸਤ (Central idea or Philosophy) ਜਾਂ ਨਿਚੋੜ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਇਕ ਵੀ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੈਰ ! ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਖਾਤਰ ਮੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਤ ਰਖਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਵਰਜਣ ਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਓ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਪਰ ਹੇਠ ਦੋ ਝਟਕੇ ਵਜਣਗੇ। ਪਹਿਲਾ ਝਟਕਾ ਤਾਂ ਇਹ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਮਤੇ ਵਿਚ ਐਨਾ ਕੁਝ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੀਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ— ਭੇ ਦੂਜਾ ਝਟਕਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਕਾਹਨੂੰ ਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਝੰਜੋੜੇਗੀ। ਸੋ ਤੁਹਾਡੇ

ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਪਛਤਾਉਣਗੇ ਕਿ ਮਤਾ ਧੜਿਆ ਹੀ ਕਿਉਂ ? ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ । ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਅਗਰ ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ । ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਸ਼ਟ ਦੇ, ਵਰਨਾ ਨਾ ਹਿੰਦ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ—ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੇਸ਼ ਹੈ,

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ

—ਤੇ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਗੌਰਵਮਈ, ਪਵਿਤਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ 16-17 ਅਕਤੂਬਰ, ਸੰਨ 1973 ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ-ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਸਮੂਹ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਮਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਥੀਮ ਸੀ, ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ।

ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਤੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹਿਤ ਹੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਹਰ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੇਵਲ ਸਿਖਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਠਾਈ, ਸਗੋਂ ਤਮਾਮ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ, ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ (Federalism) ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਉਸੇ ਪਾਵਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਲਏ ਸਨ ਜਿਥੋਂ ਕਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੋਰਾਂ, ਸ੍ਰੀ-ਸ੍ਰੀਸ ਭੋਟਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ :

ਤਿਲਕ ਜੰਵੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ ॥ ਕੀਨੋ ਬਡ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ ॥

ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ, ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ ॥

ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ, ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ ॥

ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵਲੋਂ, ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ, ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪਾਉਣ ਖਾਤਰ ਰਾਤ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਾਪ੍ਰੇਰੀਤਾ

ਜਾਹੀ ਹੈ ਮਗਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ' ਜਾਂ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ) ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਇਸ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਗਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਤਾ ਹੀ ਹਿੰਦੀ-ਵਿਰੋਧੀ, ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗੇ ਕਿ ਜੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੇ ਐਨਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਐਨਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਿਉਂ ? ਜਿਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' (ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਾਧਾਰਣ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੁੜ 'ਸੰਤਾਲੀ' ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਏਗੀ, ਭਾਵ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ) ਉਸੇ ਹੀ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ :

Shiromani Akali Dal in its historic Anandpur Sahib resolution has laid particular stress on the need TO DEBAR THE MONOPOLISTIC HOLD OF CAPITALISTS POISED ON THE INDIAN ECONOMY BY THE 30 YEARS CONGRESS RULE IN India.*

(Page 9, Economic Policy, Resolution No. 3)

ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ—
"ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਵਿਚ, ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਤੀਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਾਰੇ-ਦਾਰੀ ਜਕੜ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਉਤੇ ਖਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤੇ ਉਹ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਜਕੜ ਤੋੜੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇਗੀ, ਜ਼ਰਾ ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਥਾੜੀ ਮਾਰ ਲਉ—

1. Shiromani Akali Dal, strongly advocates that all KEY INDUSTRIES should be brought under the PUBLIC SECTOR. (Page 26)

2. Every Industrial unit beyond worth 'One Crore' assets should be brought under PUBLIC SECTOR. (Page 27)

*ਫੀਪੀਟਲ ਅੱਖਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ।

3. It is of the opinion that basic consumer Industries should be immediately nationalized to stabilise the prices of the consumer goods and to save the poor consumer from exploitation at the hands of the industrialists and the MIDDLEMEN.

ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ :

(ੳ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਠੱਸ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(ਅ) ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ।

(ੲ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼-ਮੱਰਾ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਮਾਮ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਰਾਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ (ਗਾਹਕਾਂ) ਨੂੰ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸਮੈਨਾਂ (Middlemen) ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦਸੋ ਕਿ ਅਗਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨ ਲਏ ਤਾਂ ਬਿਰਲਾ-ਟਾਟਾ ਕਿਥੇ ਜਾਣਗੇ ? ਤੇ ਨਾਲੇ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਗੀ ਕਾਂਗਰਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ-ਏਜੰਟ ?

ਬਿਰਲਾ-ਟਾਟਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੇ (Owners of Key Industries like cement, steel, cloth, etc.) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਓਸਵਾਲ ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ* ਬਨਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ? ਅਗਰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਮਾਮ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਨਾਉਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗੀ !

ਅਗਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਤਾ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਡਬਲ ਰੋਟੀ-ਬਿਸਕੁਟ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਾ ਬਚ ਸਕਣ, ਹਾਂ, ਆਟਾ-ਚੌਂਕੀ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ 'ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ' ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਚਿਆ ਰਹੇ ?

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਨਾ ਬਿਰਲਾ ਨੂੰ, ਨਾ

*ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਫੋਹਰਟਾ) ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਮਿੱਲ-ਕਪੜਾ ਮਿੱਲ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ !

ਵਾਟੇ ਨੂੰ, ਨਾ ਮੋਦੀ ਨੂੰ, ਨਾ ਬਾਟੇ ਨੂੰ—ਨਾ ਓਸਵਾਲ ਨੂੰ, ਨਾ ਦੇਵੀ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਲਾਬੇ' ਸੀਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਸਭ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਥੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨ? ਆਹ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆ ਅੱਜ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵੀ ਉਪਰਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, "ਦੋ ਚਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਰਕਸ਼ਾ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਮੰਨਣ"—(ਵਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਲੇ-ਭੱਠੇ ਵੇਚਣੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ)—ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ (ਸਸ਼ਰੂਰ) ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਸੀ. ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । (ਵੇਖੋ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 20-1-83, ਫਰੰਟ ਪੇਜ)

ਸੋ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕੋ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅੰਸੀਆਂ ਹਨ ਜੋ (ਅਗਰ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਣ) ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਬਿਜ਼ਨੈਸਮੈਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਲੋਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ (ਜਨਸੰਘ, ਕਾਂਗਰਸ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ.) ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ !

ਇੰਦਰਾ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ?—ਬੇਸ਼ਕ ਉਪਰਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ :
 ਇਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—
 ਮਗਰ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਵੀ, ਕਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਟੈਕੇਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?—

In the 'new Panjab' and in other states the centre's interference would be restricted to DEFENCE, FOREIGN RELATIONS, CURRENCY, GENERAL CUMMUNICATIONS. All other departments would be in the jurisdiction of Puniab (and other states) which would be fully entitled to frame own laws on these subjects for administration.

ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਸਫ਼ਾ 21 ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮਾਇਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ, ਡੀਫੈਂਸ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਬਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ (ਰੇਲਵੇ, ਡਾਕ-ਤਾਰ, ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ) ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਖੇ ਮਗਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਹੁਣ ਕੁਸੀਂ ਹੀ ਦਸੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚਲਾ ਜਾਏ ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਕਣਕ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਰ ਵਕਤ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਿਗਾਰ ਤੁੰਨੀ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਫਿਕਸ ਕਰਨਗੇ । ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਹੋ ਹੀ ਫਿਕਸ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਣਕ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰਫਾਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕ੍ਰਵਿੰਟਲ ਗੰਨੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਦਸ ਕਿਲੋ ਖੰਡ ਦੇ ਤਾਂ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਪੰਜਾਹ ਵਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਗਰ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਪੰਝੀ ਦਿੰਦਾ ਵੀ ਪਿਟਦਾ ਹੈ ।

ਇਕ ਸਵਾਲ—ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਹੱਥੀਂ ਸੌਂਪ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੀ ਬੰਗਾਲੀ ਬਿਹਾਰੀ ਭੁੱਖੇ ਨਹੀਂ ਮਰ ਜਾਣਗੇ ?

ਭੁੱਖੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਮਰ ਰਹੇ ? ਪੰਜਾਬੋਂ 140 ਰੁਪਏ ਖੜੀ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ 280 ਰੁਪਏ ਵਿਕਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਲਕੱਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਚੁੱਕੇ ਮੋਟੇ ਚੌਲ ਪਟਨੇ ਵਿਚ 400 ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਭਦੇ । ਪਾਠਕੋਂ ਇਹ ਮਿਡਲਮੈਨ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਗਣੇ ਭਾਅ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਰ ਮਿਡਲਮੈਨਾਂ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਨਾ ਹੋ ਜਾਊ ? ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ?

ਸੋ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ! ਨਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਵੀ ਅਟੈਕ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਕਿਹੜੀ ਘੱਟ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ?

ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀ ਹੈ ?—ਹੋਰ ਕੇਂਦਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਜਾਏ ਕਿ ਸਿੰਚਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਸੂਬੇ ਸਾਂਭ ਲੈਣ ?

ਤੇ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਜੇ ਥੀਨ ਡੈਮ ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਬਣ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਰਤ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਉਹੋ ਥੀਨ ਡੈਮ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵੀ ਸੈਂਟਰ ਕੋਲੋਂ, ਪਿਛਲੇ ਵੀਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ !

ਪਰ ਥੀਨ ਡੈਮ ਦੇ ਬਣਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਹੀ ਰੇੜਕਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ—?

ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ
 ਏਂ । ਚਾਚਾ ਕੈਮਦੀਨ ਜੀ, ਸਟੇਟਾਂ ਮੂਰਖ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਗਰ ਡੈਮ ਦੇ ਬਣਨ ਵਿਚ
 ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਉਣੀਆਂ । ਬਿਜਲੀ ਵਧੇਗੀ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਚੱਲਣਗੇ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ
 ਮਿਲੇਗੀ, ਨਹਿਰਾਂ ਨਿਕਲਣਗੀਆਂ, ਫਸਲਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਕਿਸਾਨ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ
 ਲਵੇਗਾ, ਡੈਮ ਬਣੇਗਾ, ਓਵਰਸੀਅਰਾਂ, ਐਸ. ਡੀ. ਓਆਂ, ਐਕਸੀ-ਅਨਾਂ ਦੀਆਂ
 ਤਰੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣਗੇ । ਸੋ ਸਟੇਟਾਂ ਨੂੰ
 ਤਾਂ ਫਾਇਦੇ ਹੀ ਫਾਇਦੇ ਹੋਣਗੇ । ਨਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਪੂਰੀ* ਵਿਖੇ, ਜਦ ਸਟੇਜ
 ਤੋਂ ਖੜੀ ਖੜੋਤੀ ਇੰਦਰਾ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਡੈਮ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ
 ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਿਹੜਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ? ਉਸ ਵਕਤ
 ਉਹਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ ? ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਲੇ ਹੋਰੀ ਮੰਜੀ
 ਤੇ ਪਏ ਸਨ (ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ) ਅਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿਉਂ ਹੋਰੀ ਮੈਡਮ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੁਰਸੀ
 ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ—ਵੈਸੇ ਦਿਤੀ ਉਸ 'ਫੋਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ'† ਹੀ ਹੈ—ਅੱਠ ਸੌ ਕਰੋੜ
 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਨੀਆਰਡਰ ਕੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਹੋਰੀ.. ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਕਿਥੋਂ
 ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ? 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਤੋਟ ਨਹੀਂ
 ਹੈ ਆਈ, ਕਿ ਆਈ ਹੈ ? ਅਗਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲ
 ਕਰਨ (ਜਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ) ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਛਿਆਂ
 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੀ, ਬਾਹਰ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਠ ਅਰਬ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ
 ਸੌਲ੍ਹ ਅਰਬ ਵੀ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇ, ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ
 ਹੋਰਾਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਵੀ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਬਸ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿਓ, ਬਣਾ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ
 ਲਵਾਂਗੇ ।

(ਨੋਟ : ਅਗਰ ਦਾਨ ਦਾ ਐਨਾ ਨਾ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ
 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ
 ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਤੋਂ ਵਧ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹਨ

*ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਸਥਿਤ
 ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਹੀ, ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਨਹਿਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

†ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਫੋਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ' ਹੀ ਦੇ ਗਏ ਸਨ ।
 ਉਨ੍ਹੀ ਮਾਰਚ ਦੇ ਅਜੀਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਲੱਗੀ ਖਬਰ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ :
 'ਬੀਨ ਡੈਮ ਖਾਤਰ ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਸਾ ਮੰਗਾਂਗੇ'—ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੰਤਰੀ)

ਅਤੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ! ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੀ ਲਗ ਪਗ ਤਮਾਮ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਸਰਦਾਰ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ । ਕਲਕੱਤੇ, ਬੰਬਈ, ਕਾਨਪੁਰ, ਦਿੱਲੀ, ਲਖਨਊ, ਭਾਵਨਗਰ (ਗੁਜਰਾਤ), ਝਾਂਸੀ, ਬਰੇਲੀ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਬਥੇਰੇ ਲੱਖਪਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਹੈਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਮਾਇਆ ਪੱਖਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਟੈਕਨੀਕਲ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਰੂਸ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਤੀਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ—ਟੈਕਨੀਕਲ ਮੈਨ-ਪਾਵਰ ਵਿਚ । ਜਾਡੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਟੋਰਾਂਟੋ, ਵੈਨਕੋਵਰ, ਸਾਊਥਹਾਲ ਵਗ਼ੈਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ।)

ਪਰ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੁਦ ਹੀ ਡੈਮ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਇਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਸੂਲ ਉੱਠ ਖੜੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਡੈਮ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਬਣਾ ਲਈਏ, ਸਮਝੋ ? ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਜੇ ਬਿਜਲੀ ਪੂਰੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜੱਟ ਇੰਜਣ ਚਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਬੰਬੀਆਂ—?

ਬੰਬੀਆਂ ਹੀ ਚਲਾਉਣਗੇ, ਛੇ ਗਣਾਂ ਮਹਿੰਗੇ ਇੰਜਣ ਕਾਹਨੂੰ ਬਾਲਣਗੇ ।

ਤੇ ਬੰਬੀਆਂ (ਮੋਟਰਾਂ) ਦੀ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਮੁਰੰਮਤ ਵੀ ਇੰਜਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ?

ਆਹੋ ! ਇੰਜਣ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਹੀ ਗੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਤੇ ਫਿਰ ਜੇ ਇੰਜਣ ਵਿਕਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਰਲੋਸਕਰਦੀਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?

ਤੇ ਨਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਪੂਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫੋਰਰਟੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਵੇਰਕੇ, ਬਟਾਲੇ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਚਲਾ ਚਲਾ ਕੇ 'ਪਾਵਰ', ਕਪੜੇ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਨਾ ਖੜੇ ਕਰ ਦੇਣਗੇ—ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਰ ਪੂਰਾ ਧਾਗਾ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਮੋਦੀ, ਬਿਰਲੇ ਤੇ ਡੀ. ਸੀ. ਐਮ. ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰ ਕੇ ਰਖ ਦੇਣ । ਭੰਬੀਰੀਆਂ ਭਵਾਂ ਦੇਣ ਮੜੇ ਮੱਛਤ ਨਾਲ ਦੀਆਂ—ਜਿਹੜਾ ਅੱਸੀ ਰੁਪਈਏ, ਨੌਂਬੇ ਰੁਪਈਏ, ਨੜਿਨਵੇਂ ਰੁਪਈਏ ਪਚਾਨਵੇਂ ਪੈਸੇ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੇਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਾਮਾ ਫਿਕਸਡ ਰੇਟਾਂ ਦਾ !

ਹੂੰ ! ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੀ ਥੀਨ ਡੈਮ ਨੂੰ ਬਣਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ !!!

ਪਰ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ?

ਤਾਂ ਜੁ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹੀਏ ? ਚੌਗੁਣੀ ਮਹਿੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਲੈਣ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਮੁਫਤੋਂ-ਮੁਫਤ ਪਾਣੀ ਵਗੀ ਜਾਏ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ?

ਹੋਰ ਫਾਇਦੇ—ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਫਾਇਦੇ ਕੀ ਹੋਣਗੇ ?

‘ਸੈਂਟਰ’ ਵਿਦਿਅਕ-ਬਜਟ ਉਪਰ ਕੱਟ ਕੇ ਕੱਟ ਲਗਾ ਲਗਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰੋੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ ! ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਹਵਾਈ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਓਮਨੀ ਬੱਸਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ !

ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ !

ਹੋਰ ਆਪਾਂ ਕਦ ਤੀਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਕਿ ਡੱਬਵਾਲੀ, ਮਲੋਟ, ਫਾਜ਼ਲਿਕਾ, ਅਬੋਹਰ, ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ, ਰਾਮਪੁਰਾਫੂਲ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਭੁੱਚੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਸੋਨਾ (ਨਰਮਾ) ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਹੀ ਚਲਾਈ ਤੁਰਿਆ ਜਾਏ ?

ਪਰ ਉਹੋ ਕਾਰਖਾਨੇ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦੇ ?

ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਫਿਰ ਲਾਉ ਦੇ ਕਾਹਤੋਂ ਨਹੀਂ ?

ਭਾਈਆ ਅਕਲਦਾਸ ਜੀ, ਅਗਰ ਉਥੇ ਹੀ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਗਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਥੇ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਧੇੜੀ ਜਾ ਸਕੂਗੀ ?

ਕੀ ਮਤਲਬ—?

ਭਲਿਆਂ ਲੋਕਾਂ, ਅਗਰ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੋਊ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਰਹੂ ਪਤਾ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ 100 ਟਰੱਕ ਨਰਮੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜ ਟਰੱਕ ਪਾਪਲੀਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਸਾਥੋਂ ਹੂੰ ਲਿਆ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੇ 10 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਤੇ ਕਿਲੋ ਹੂੰ ਦਾ ਬਣਿਆ 10 ਮੀਟਰ ਕਪੜਾ ਜੋ ਉਸ ਵੇਚਿਆ ਪੂਰੇ ਸੌ ਦਾ । ਦਸ ਰੁਪਈਏ ਦੇ ਦਿਤੇ ਉਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਕੀ 80 ਹੜੱਪ ਗਿਆ ਮੁਫਤ ਲਾਲ ਆਪ !

ਤੇ ਜਦ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਦਿਆਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਤਾ ਇਸ 'ਰਾਜ' ਦਾ ਤੇ ਉਹ ਧਾ ਲੈਣਗੇ ਲਾਲੇ ਦੇ ਗਲ ਸਾਫਾ, ਤੇ ਕਹਿਣਗੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾ ਅਗਰ ਤੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਰਗੜਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਰਮੇ ਦਾ ਘਟੇ ਘਟ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਦੇ, ਸਾਥੋਂ ਤਾਂ ਤੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਲੈ—ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਪੜਾ ਸਸਤਾ ਵੇਚ। ਅਗਰ ਤੂੰ ਕਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸਸਤਾ ਤੇ ਨਰਮੇ ਦਾ ਵੀ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰ, ਤੇ ਫਿਰ ਤੇਰੀ ਸਾਡੀ ਉ, ਕੱਟੀ !

ਤੇ ਜੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਗੇ ਨਾ ਡਰੇ ?

ਤੇ ਨਰਮਾ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੀਜੂ ਫਿਰ ?

ਤੇ ਉਹ ਕਾਰਖਾਨਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਨਰਮਾ ਨਾ ਰੁਲ ਜਾਉ ?

ਧਰ ਕੀ ਉਸ ਕਾਰਖਾਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਾਇਆ ਸੀ ?

ਹੂੰ ! ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ !

ਜੀ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮੋਟੀ, ਤੇ ਕਿਸਮਤ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਖੋਟੀ। ਹੁਣ ਨਰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾਧੂ ਤੇ ਫਿਟਿਆ ਆੜ੍ਹਤੀਆ (ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦਲਾਲ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੱਟ ਨੂੰ, ਓ ਜੱਟਾਂ ! ਕਪਾਹ ਵੇਚਣੀ ਉ ਤਿੰਨ ਸੌ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਵੇਚ ਜਾ, ਵਰਨਾ ਅੱਧ ਜਾਂਦੀ ਉ ਰਾਹ ਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪੁੱਜ ਜਾ—ਉਥੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਛੀ ਸੌ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵੇਚ ਆ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਆ ਏਕ ਤੇ ਜੱਟ ਹੁੰਦੇ ਆ ਅਨੇਕ ਤੇ ਅੰਤ ਮਜਬੂਰ ਜੱਟ, ਪੰਜ ਸੌ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਅ, ਤਿੰਨ ਸੌ ਦੀ ਹੀ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ !

ਸੋ ਭਰਾਵੇ ! ਕੇਂਦਰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਚਾਈ (irrigation), ਬਿਜਲੀ (Power), ਖੇਤੀਬਾੜੀ (Agriculture), ਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇ (Industries) ਵਰਗੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਅਦਾਰੇ ਉਸ ਹਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ?

ਮਤੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ—ਮਤੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੇਕਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਆਈ. ਟੀ. ਆਈ. ਜਾਂ ਮੈਟਰਿਕ	50 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ
ਬੀ. ਏ.	75 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ
ਐਮ. ਏ.	100 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ
ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ	150 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ
ਹੋਰ ਟਰੇਡ ਲੇਬਰ	50 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ

(ਨੋਟ—ਇਹ ਭੱਤਾ 1973 ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।)

ਮਤੇ ਨਾਲ ਮਤ-ਭੇਦ ਕਿਥੇ ਹੈ ?—ਮਤੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਹਨ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' ਅਤੇ 'ਦੇਸ਼ ਕਾਲ' ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਾਰਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਛਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਅਕਾਲੀ ਦੂਸਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰਖਣਗੇ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਐਸੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਤੋਂ ਗੱਲ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

POLITICAL GOAL : The Political goal of Panth, without doubt, is enshrined in the commandments of the Tenth Lord, in the pages of the Sikh history and in the very heart of the Khalsa Panth, the ultimate objective of which is the pre-eminence of the Khalsa.

The fundamental policy of the Shiromani Akali Dal it to seek the realization of this birth right of the Khalsa through creation of congenial environment and a political set-up.

ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰਲਿਆਂ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੇ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਏ.....

PRE-EMMINENCE OF KHALSA

CONGENIAL ENVIRONMENT and a political set up...ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਿਆਂ ਦਾ ਮਤੇ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਇਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ :—

ਪੰਥਕ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਨਿਸ਼ਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਂਹਿਬ ਦਸਮ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਉਕਰਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ, 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ' ਹਨ ! ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਜਨਮ-ਸਿਧ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ—ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ' ਅਤੇ 'ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ' ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਨਾਰਮਲ-ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ੱਕੀ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹਲਚਲ ਮਚਾ ਦੇਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਅਜ ਕਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ-ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਚਲਾਕ ਹਿੰਦੂ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਤਬਕਾ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ' ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਖਾਲਿਸਤਾਨ (ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਹੀ) ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ (ਭਾਵ ਪੰਥ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ) ਵਰਗੀਆਂ ਸੂਭ-ਇਛਾਵਾਂ ਹੀ ਚਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ...

...ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਇਹੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਈ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !! ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ !!!

ਸੋ ਜੋ ਸ਼ਬਦ, ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ, ਸੂਬਾ ਸ਼ਾਮ, ਹਰ ਗਾਮੀ-ਖੁਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਗਰ ਉਹੋ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਮਤੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਐਟਮ ਬੰਬ ਚਲ ਗਿਆ ?

ਦੂਜਾ ਮੁਖ ਨੁਕਤਾ—ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ। ਸਮੁੱਚੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਰਾਜਸੀ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਪੰਜਾਬੀ-ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ-ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧ ਸਕੇ, ਪਰ ਚਲਾਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰੀ ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ

ਹਰ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਤਲਬ, ਵੱਖਰਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੀ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ...ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼...

ਲੁੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਤੋਂ——ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼, ਡਿਸਇਨ-
ਟੈਗਰੇਸ਼ਨ...

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ, ਵੱਖ-ਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਮੁਲਕ ਟੁਕੜੇ
ਟੁਕੜੇ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ...

ਵੱਖਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ...ਮੁੜ ਉਹੋ ਪੰਜ ਸੌ ਸਟੇਟਾਂ ਵਾਲਾ ਰਗੜਾ-ਝਗੜਾ...

ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ—ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ Sikh Nation ਸ਼ਬਦ ਵਰ-
ਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹਿੰਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 'ਨੇਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਾਇਨੇ 'ਕੌਮ' ਹਨ। ਕਈ ਸੱਜਣ 'ਨੇਸ਼ਨ'
ਦੇ ਮਾਇਨੇ Country (ਦੇਸ਼) ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ
ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਮੰਗਦੇ ਹਨ—ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ
ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਾਪੋਗੈਂਡਾ ਹੈ।

ਇਕ ਬੜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ
ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਅਖੌਂ ਪਰੱਖੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ—ਜਿਵੇਂ ਥੀਨ ਡੈਮ, ਪਾਣੀ ਦਾ
ਮਸਲਾ ਆਦਿ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਬਾਬਤ ਪਰਮ
ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਹੋਰਾਂ 9 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ
ਦਿਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵਿਖੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ
ਨੁਕਤੇ ਰੱਖੇ ਸਨ :

(1) ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਬੇਗ਼ਨਾਹ
ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰਨਾ, ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣੇ ਤੇ ਖੂਨੀ ਜਥੇ
ਕਹਿ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ।

(2) ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੂਬੇ ਬਣਾ ਦੇਣੇ ਪਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਮਾਤ੍ਰ-ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤ
ਬਣਾਉਣੇ ਨਾਂਹ ਕਰਨੀ। 70,000 ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਜੇਹਲੀਂ ਜਾਣ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ
ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਅਨਮੋਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੰਗੜਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣਾ।

(3) ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਅਦਾਲਤੀ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪੰਜਾਬ-ਮਾਰੂ ਫੈਸਲਾ ਠੋਸਣਾ ।

(4) ਗਵਾਂਢੀ ਰਾਜਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨਾ ।

(5) ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੇਵਲ ਡੇਢ ਫੀ ਸਦੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ।

(6) ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨਾ ।

(7) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਨਅਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਘਾਟੇ-ਵੰਦ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ।

(8) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ।

(9) ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਕਹਿਣਾ ।

(10) ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਨਾ ਦੇਣਾ ।

(11) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ-ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਤੇ ਇਸਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਮਿਥਣਾ ।

(12) ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਿਖ ਵੀਰਾਂ, ਭਣਾਂ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਣੀ—ਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ?

ਸੋ ਉਪਰ ਦੱਸੇ 12 ਪੁਆਇੰਟ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ 9 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਪਬਲਿਕ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਸਨ !! ਲੇਖਕ ਵੀ ਉਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ (ਬਿਨਾ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਤੇ ਵਾਕਫ਼ੀ ਦੇ) ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਤੀਜੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ

ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ (ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ) ਚਾਹ ਪੀਣ ਥੱਲੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ !

ਲੇਖਕ ਲਗਪਗ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹੈ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਤਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠੇ ਸਨ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਕੌਤਵਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿਖ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਦੇ ਭੱਜ ਕੇ ਦੂਖ-ਨਿਵਾਰਨ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹਾਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ 'ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਿਖ' ਨੌਜਵਾਨ (ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਮਗਰੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਣ ਬਾਬਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਲੇਖਕ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਨਿਜੀ ਕੰਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਲ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁੜਕ ਗਈ ਕਿ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਸਮਝੋ...ਲੇਖਕ ਦਾਹਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਅੱਜ ਵੀ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ...

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਉਤਾਰੋ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰੋ...ਕਿੰਨੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਤੁਭਕੀ ਹੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਗੋੜੇ ਤੇ ਗੋੜਾ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਣ—ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਕਰਨ, ਕਿੰਨੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ?

ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੋਝ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ, ਉਸ ਬੇਹਯਾ, ਬੇਗ਼ੈਰਤ ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨਾਲ ਧੌਕਾ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਹੋਰੀਂ ਉਸ ਵਕਤ 'ਕਿਉਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ'), ਮੁੜ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਜੋ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ, ਫਿਰਕੂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਸਭ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ—ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਭਰਨਾ ਪਵੇਗਾ !!

ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਮੰਗ ਦੀ ਗੱਲ, ਉਸ ਬਾਬਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਇਹੋ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਵਰਗਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ !!

ਸਾਰ—ਅਜ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਭੁਲ ਚੁਕੇ ਹਾਂ (ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਹੀ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਿਚ। ਪਰ ਜੋ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲੈਣੀਆਂ ਵੀ 'ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ' ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੀ, ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ (ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ) ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ-ਕਸ਼ੀਦਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਜ ਅਗਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਵਿਰੁਧ ਡੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਨ-ਮਨ-ਧਨ ਨਾਲ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ! ਬਾਕੀ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਅਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਤਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ!

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ (ਸਿੱਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ)—ਜੋ 12 ਰੈਜ਼ੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ 1978 ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਤਾ ਨੰ: 1. ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

2. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

3. ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰੀ ਜਕੜ (Monopolistic hold) ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

4. 'ਨਹਿਰੂ ਫਾਰਮੂਲੇ' ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ 'ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ' ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੇ।

5. ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੇ ਰਿਫ਼ਿਊਜੀ ਵੀਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਖੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

6. ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ।

ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਾਜਬ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ।

7. ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ।

8. ਕਾਮਿਆਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਘਟੋ ਘਟ ਵਾਜਬ ਤਨਖਾਹਾਂ ਫਿਕਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ।

9. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ (ਪੰਥ ਦੇ ਖਰਚ ਤੇ) ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸੈਂਟਰ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ।

10. ਬਾਪੂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ, ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਭੋਂ ਨੂੰ ਵੈਲਥ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਅਸਟੇਟ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।

11. ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਖਾਤਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮਨਿਸਟਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਏ । ਹਿੰਦੂ-ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚਲਾ ਵਿਤਕਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।

12. ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਿਆਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਪੜਾ ਮਿਲਾਂ ਅਤੇ ਛੇ ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਤੁਰੰਤ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ।

ਅਪੀਲ—ਆਖਿਰ ਤੇ ਮੈਂ ਤਮਾਸ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ-ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਜਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਸਣ । ਬਾਕੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਸੋਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲੱਗਣਗੇ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਲਾਭ ਕੀ ਇਕੱਲੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਂ ਸ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ—?

ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਸਟੈਂਡ—ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੰਜ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਹਨ :

(ੳ) ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ।

(ਅ) ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ।

(ੲ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।

(ਸ) ਪੰਜਾਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਬਾਬਤ ਐਕਸਪਰਟਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ।

(ਹ) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਤੁਰੰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ (ਜੋ ਹੁਣ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਦਾ ਹੈ) ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਬਾਬਤ ਇੰਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :
 (ਸਫਾ 10 ਤੇ ਆਈਟਮ 6) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਖਲਾਕੀ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਬੰਦੂਕ ਤਥਾ ਪਿਸਤੌਲ, ਰਾਈਫਲ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਤੇ (ਸਮਾਲ ਅਰਮਜ਼) ਆਦਿ ਰਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਫੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ ।

ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਹਰੀਜਨ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਿਆਂ

ਬਾਬਤ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਨਣ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ

“ਨਵਾਂ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਖਰੜਾ”

(ਮਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ—ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ)

ਪੜ੍ਹੋ ।

ਨੋਟ :

ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ।

ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਲਿਖੋ :

ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਪਿੰਡ ਗੁਮਾਨਪੁਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ (B. E. Civil) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਜਾ ਲਗੇ। ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸਨ ਤੇ ਫੇਰ ਥਾਪਰ ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉਚਰੀ ਵਿੱਦਿਆ (M. E Structures) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗੇ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ 1980 ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਾਰਦਵਾਜ ਹੋਰਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ 'ਲੋਕ-ਲਹਿਰ' ਅਤੇ 'ਸਮਤਾ' ਵਿਚ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਪਿਛਲੇ ਤਿਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੁਰਾਨ 'ਪੰਜ ਦਰਿਆ' ਤੇ 'ਸਮਤਾ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਆਰਟੀਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੰਜ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ 'ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ-ਯਾਦਗਾਰ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ' ਵਲੋਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ('ਇਹ ਹੈ ਸਾਡਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5)। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਆਰਟੀਕਲ 'ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਨਾਮ ਸਤਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ' ਪੰਦਰਵੀ ਵੇਰਾਂ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ 'ਸਮਤਾ' ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਨ-ਸਧਾਰਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਹੁਣ ਤੀਕ ਇਸ ਦੀਆਂ 50,000 ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ (World peace and Socialism) ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ, ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ (State Autonomy) ਦੀ ਦਖਣੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ (ਨਾਟਕਕਾਰ)

ਸੰਪਾਦਕ 'ਸਮਤਾ'

ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨਿਵਾਸ, ਡਾਕਘਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ